

Informatieboekje

Tweede Fase

HAVE

Maerlant

2017

Voorwoord

Aan de leerling

In de derde klas kies je een profiel voor de Tweede Fase. De Tweede Fase is de naam die gebruikt wordt voor de laatste twee jaar van de HAVO-opleiding. Een profiel is een combinatie van vakken waarin je examen doet.

In 1999 werd de Tweede Fase ingevoerd. Vanaf dat moment koos je geen losse vakken meer, maar een cluster van samenhangende vakken plus één keuzevak.

In het begin was er veel kritiek op de Tweede Fase. Daarom zijn er in 2007 nogal wat wijzigingen ingevoerd zodat we nu te maken hebben met de **Vernieuwde Tweede Fase**.

De keuze van het profiel is belangrijk voor je verdere leven. Als je je HAVO-diploma hebt behaald, kun je met dit diploma gaan studeren in het hoger beroepsonderwijs (HBO). Veel opleidingen stellen echter aanvullende eisen. Je kunt uitsluitend tot die opleidingen worden toegelaten als je een HAVO-opleiding met een bepaald profiel of bepaalde keuzevakken hebt gevolgd. Een HAVO-diploma op zich is dus niet altijd voldoende.

Dit boekje is gemaakt om je te helpen een profiel te kiezen dat het best aansluit bij je belangstelling, capaciteiten en toekomstplannen. Neem het boekje zorgvuldig door samen met je ouders/verzorgers. Overleg ook met hen welk profiel met welk keuzevak voor jou het meest geschikt is.

Achter in dit boekje vind je de zogenaamde doorstroomeisen, zodat je weet welke vakken voor een bepaalde studie vereist zijn.

Natuurlijk kun je met persoonlijke vragen over je profielkeuze ook altijd terecht bij je vakdocenten, mentor, afdelingsdirecteur en decaan.

Succes met je keuze!

Aan de ouder(s)/verzorger(s)

Dit boekje, met beknopte informatie over de Tweede Fase, is geschreven voor uw kind. De taal die gebruikt wordt is daarom in de "je"-vorm. Mocht u nog vakspecifieke vragen hebben, neemt u dan contact op met de vakdocent, voor algemene vragen kunt u altijd bij mij terecht.

Ik wens u samen met uw kind een weloverwogen keuze voor de bovenbouw toe.

Decaan havo.

Algemene informatie

In de (vernieuwde) bovenbouw van het HAVO krijg je te maken met nieuwe begrippen. Ook heb je een (gedeeltelijke) keuze om de bovenbouw naar eigen wens in te vullen. Hieronder vind je een beknopte toelichting op de structuur van de bovenbouw, een omschrijving van enkele belangrijke begrippen, de slaag/zakregeling, de toelatingseisen voor VMBO-ers, over doorstromen naar het VWO en tot slot de profiel- en vakkeuzemogelijkheden voor HAVO. In de bijlage achterin het boekje vind je nog doorstroomeisen van HAVO naar HBO voor vervolgstudies.

DE STRUCTUUR VAN DE TWEDE FASE

In de Tweede Fase worden de vakken in drie delen ondergebracht: in het gemeenschappelijke deel, het profieldeel en het zogenaamde vrije deel.

Het gemeenschappelijke deel

Het gemeenschappelijke deel bestaat uit vijf eindexamenvakken, die alle HAVO-leerlingen moeten volgen. In het profiel- en vakkeuze schema kun je zien welke vakken dit zijn.

Het profieldeel

Een profieldeel is een samenhangend geheel van vier examenvakken dat gericht is op een bepaald studie- en werkterrein. Er zijn vier profielen:

Cultuur en Maatschappij	(C & M)
Economie en Maatschappij	(E & M)
Natuur en Gezondheid	(N & G)
Natuur en Techniek	(N & T)

Uit deze vier profielen moet je voor 1 april 2017 er één kiezen. Zoek het profiel uit dat het best aansluit bij je belangstelling en mogelijkheden.

Het profieldeel keuze

Naast de verplichte vakken binnen een profiel, moet je tenminste één vak kiezen dat bij het door jou gekozen profiel vrij te kiezen is. In totaal heb je dan per profiel vier verplichte en één keuzevak.

BELANGRIJKE BEGRIPPEN IN DE TWEDE FASE

Hieronder volgen omschrijvingen van enkele belangrijke begrippen, waarmee je in de Tweede Fase wordt geconfronteerd.

Studiebelasting

In de bovenbouw wordt er niet meer gerekend met uren maar met studiebelastingsuren.

Voor elk vak wordt er geschat hoeveel tijd je nodig hebt (in klokuren van 60 minuten) om een omschreven hoeveelheid stof door te nemen. Hierbij wordt uitgegaan van de totale tijd in uren die je aan les, aan huiswerk en aan extra tijd nodig hebt om bepaalde opdrachten uit te voeren. Bij dit laatste kun je denken aan het maken van een werkstuk of het bezoeken van een museum met opdrachten. Bij het bepalen van dit aantal uren is men uitgegaan van de "gemiddelde leerling". Voor jou komt dat misschien neer op minder uren, maar méér kan ook.

Per leerjaar moet je aan 1600 uur komen, dat betekent gedurende 40 schoolweken gemiddeld 40 uur per week. Totaal kom je dus aan 3200 uur. Alle 3200 uur op school doorbrengen kan natuurlijk niet. Je zou dan 54 uren per week gemiddeld op school moeten zijn, ofwel 6 dagen per week 9 uren op school. Je hebt, afhankelijk van je keuze, zo'n 30 uren per week. Een lessentabel vind je op de website. Je krijgt per half jaar een rooster. Een groot aantal vakken heeft gedurende het gehele schooljaar hetzelfde aantal uren per week. Enkele vakken hebben voor het eerste deel van het schooljaar een ander aantal uren per week dan in het tweede halfjaar. Ook kan het voorkomen dat je een vak slechts het eerste halfjaar of slechts het tweede halfjaar hebt. Globaal komt het er op neer dat zo'n 60 à 70 % van de studiebelastingsuren aan uren wordt besteed. Gelukkig hoeft je niet zelf te boekhouden of je wel voldoet aan de eis van 3200 uur. Bij de mogelijke keuzes (zie het schema) die je kunt maken, hebben we daar al rekening mee gehouden.

Examendossier

Tot nu toe ben je voornamelijk getoetst via mondelinge beurten, schriftelijke werken en proefwerken. Voor elke toets kreeg je een cijfer dat verwerkt werd in een rapportcijfer. In de bovenbouw komen er nu andere onderdelen bij zoals bijvoorbeeld het bezoeken van een museum of theater en het maken van een verslag hiervan.

De beoordeling voor zo'n opdracht gebeurt niet altijd met een cijfer. Ook de beoordeling "naar behoren" kom je tegen, d.w.z. dat je een opdracht "OK" hebt gedaan. Verder heb je werken die meetellen voor een rapportcijfer en/of werken die meetellen om te kunnen slagen. Al in de 4^e klas kan je werken krijgen waarvan het resultaat voor het examen van belang is, je hebt dan een gedeelte van het zgn. schoolexamen gedaan. Dit werk wordt opgenomen in het examendossier.

Het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA)

Begin 4^e en begin 5^e klas krijg je een boekje, het PTA, waarin staat welke toetsen dat cursusjaar meetellen voor het schoolexamen en hoe zwaar ze meetellen in het cijfer schoolexamen. Verder staat daarin waaraan je moet voldoen om uiteindelijk je diploma te behalen.

Schoolexamen en Centraal Examen

Bijna elk vak kent een schoolexamen. Uitzonderingen hierop zijn LOB (loopbaan oriëntatie en begeleiding) en de begeleidingslessen.

Het schoolexamen omvat alle toetsen, practica, praktische opdrachten en dergelijke die de school zelf afneemt in klas 4 en 5. Niet alle toetsen die in de 4^e klas gemaakt worden gelden voor het schoolexamen. Er zijn ook toetsen e.d. die alleen bepalend zijn voor de overgang. Het schoolexamen wordt rond de meivakantie in het laatste jaar afgesloten. Vervolgens wordt vanaf half mei het centraal examen afgenomen. Dit centraal examen vindt tot nu toe op alle scholen in Nederland gelijktijdig plaats. Het schoolexamencijfer en het centraal examencijfer wegen even zwaar (fifty/fifty).

Niet alle vakken hebben een centraal examen. Voor vakken die alleen een schoolexamen hebben, is het schoolexamencijfer tevens het eindcijfer op het diploma.

Vakken met alleen een schoolexamen zijn:

Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)
Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV)
Informatica
Lichamelijke Opvoeding (LO)
Maatschappijleer

Vakken met een schoolexamen en een centraal examen zijn:

Aardrijkskunde	Geschiedenis
Kunst Beeldende vormgeving	Natuurkunde
Biologie	Nederlands
Duits	Scheikunde
Economie	Wiskunde A
Engels	Wiskunde B
Frans	

SLAAG/ZAK REGELING EN BEVORDERINGSPROCEDURE

In de vernieuwde tweede fase hebben de profielvakken geen bijzondere positie. Daarnaast speelt het combinatiecijfer een rol. Cijfers voor maatschappijleer en het profielwerkstuk maken deel uit van het combinatiecijfer, daarnaast kan de school ook andere onderdelen in het combinatiecijfer opnemen.

Een havo-leerling heeft minimaal acht cijfers die meewegen in de slaag/zakregeling: Nederlands, Engels, vier profielvakken, één vak in het vrije deel en een combinatiecijfer.

Alle leerlingen die vanaf het schooljaar 2013-2014 examen doen hebben te maken met gewijzigde, aangescherpte eisen. Een leerling is dan geslaagd als:

- het gemiddelde van de cijfers gehaald voor het CE moet minstens een 5.5 zijn (**geen** compensatie vanuit SE).
- voor de basisvakken Nederlands, Engels en Wiskunde mag ten hoogste één vijf als eindcijfer (CE+SE) gescoord worden. Voor de overige twee vakken moet minimaal een zes gescoord worden. Voor leerlingen zonder Wiskunde geldt dat ten hoogste één vijf voor Nederlands of Engels behaald mag worden.

Indien een kandidaat aan bovenstaande voorwaarden voldoet, is hij/zij geslaagd indien:

- alle cijfers 6 of hoger zijn.
- er maximaal één 5 is en de rest 6 of hoger is.
- er maximaal één 4 is en de rest 6 of hoger is en het gemiddelde van alle cijfers minimaal 6.0 is.
- er maximaal twee keer 5 is, de rest 6 of hoger is en het gemiddelde van alle cijfers minimaal 6,0 is.
- er maximaal één keer 5 en één keer 4 is, de rest 6 of hoger is en het gemiddelde van alle cijfers minimaal 6,0 is.

Daarnaast moeten CKV en LO zijn beoordeeld als 'voldoende' of 'goed'.

Bevorderingsprocedure 4 havo – 5 havo

De bevorderingsprocedure die geldt voor klas 4 wordt afgeleid van de slaag/zak regeling. Nadere informatie krijg je hierover aan het begin van de 4-de klas.

TOELATINGSEISEN VOOR VMBO-LEERLINGEN

De meeste VMBO-leerlingen verlaten na het behalen van het diploma de school.

VMBO-gediplomeerden die examens hebben gedaan in de theoretische leerweg kunnen ook toelating vragen tot HAVO 4. Het is verstandig de keuze voor een profiel zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de sector die je op het VMBO volgt of hebt gevolgd. Houd rekening met de volgende verschillen tussen VMBO en HAVO:

- Het aantal examenvakken in het VMBO is acht, in het HAVO tien.
- De samenstelling van de VMBO-sectoren en HAVO-profielen is niet gelijk.
- Bij elk profiel moet verplicht een keuzevak worden gekozen.

De minimale toelatingseisen voor de VMBO-leerlingen zijn per profiel:

- Cultuur en Maatschappij: 1. Nederlands, 2. Engels, 3. Duits of Frans
- Economie en Maatschappij : 1. Nederlands, 2. Engels, 3. economie, 4. wiskunde
- Natuur en Gezondheid : 1. Nederlands, 2. Engels, 3. biologie, 4. scheikunde, 5. wiskunde
- Natuur en Techniek : 1. Nederlands, 2. Engels, 3. natuurkunde, 4. scheikunde, 5. wiskunde

Overstappen van 5 HAVO naar 5 VWO

Om de overstap van 5HAVO naar 5VWO te mogen/kunnen maken moet de leerling aan de volgende eisen voldoen:

1. op de eindexamenlijst is het gemiddeld cijfer minimaal 6,8. Let op: Dit geldt alleen voor de vakken waar centraal examen in is gedaan! (Geen maatschappijleer bv.);
2. de leerling heeft een positief advies gekregen van de examinatoren van HAVO;
3. het vakkenpakket waarmee op HAVO examen is gedaan, moet met aanvulling van hoogstens één vak voldoen aan een VWO-profiel. Een eventueel ontbrekend vak dient zelfstandig ingehaald te worden. Bij de start van het schooljaar moet een instaptoets voor dat vak worden gedaan, waarvoor een 5,5 of hoger dient te worden gehaald. Bij een score tussen 4,6 en 5,4 kan de toets nog één keer herkanst worden. Bij een score van 4,5 of lager kan de leerling niet worden ingeschreven.
4. voor de kernvakken Ned, Eng en wiskunde mag er geen onvoldoende staan.

Procedure bij:

- * gemiddeld minimaal 6,8 en een positief advies: de leerling wordt zonder restricties toegelaten tot 5 VWO;
- * gemiddeld minimaal 6,8 en twijfel: toelating is afhankelijk van het gesprek met de ontvangende afdeling, al of niet met restricties;
- * gemiddelde minder dan 6,8 en een positief advies: toelating is afhankelijk van het gesprek met de ontvangende afdeling, al of niet met restricties.
- * In alle genoemde gevallen ontvangen de leerlingen een uitnodiging voor een gesprek met de decaan VWO en de afdelingsleider van het VWO.

DE PROFIEL- EN VAKKEUZE VOOR DE HAVO

In de tweede fase volg je 10 examenvakken, die verdeeld zijn in drie categorieën:

Je stelt je vakkenpakket als volgt samen:

A. Je hebt vijf verplichte vakken van het **gemeenschappelijk deel**:

Nederlands
Engels
maatschappijleer
lichamelijke opvoeding
culturele en kunstzinnige vorming

B. Je kiest een **profiel**. Ieder profiel kent 4 (verplichte) profielvakken.

Profielen	Profielvakken (verplicht)	Profielvakken (keuze)
Natuur en techniek	1.wiskunde B	1. informatica/biologie
	2.natuurkunde	2. economie
	3.scheikunde	3. Duits/Frans
	4.informatica/biologie	4. bsm
Natuur en gezondheid	1.wiskunde B/A	1.informatica
	2.scheikunde	2.economie
	3.biologie	3.Duits/Frans
	4.natuurkunde/aardrijkskunde	4.bsm
Economie en maatschappij	1.wiskunde A	1.informatica
	2.economie	2.Duits/Frans
	3.geschiedenis	3.aardrijkskunde
	4.aardrijkskunde/Duits/Frans	4.bsm
Cultuur en maatschappij	1.geschiedenis	1.Duits/Frans
	2.Duits/Frans	2.economie/aardrijkskunde
	3.economie/aardrijkskunde	3.wiskunde A
	4.kubv/Duits/Frans	4.bsm

C. Tot slot kies je nog 1 **keuzevak** in het keuze deel.

Let op! Naast deze 10 vakken staan er nog rekenlessen, begeleidingslessen en verplichte lesmodulen op het programma.

Extra vak

Ben je een goed gemotiveerde leerling dan is het mogelijk om in overleg met de decaan een extra vak te kiezen.

De school kan echter niet garanderen dat je dit vak toegewezen krijgt. Dit hangt mede van rooster-technische zaken af.

De voorwaarden voor het kiezen van een extra vak zijn:

- de leerling moet zelfstandig en consciëntieus kunnen werken
- de overgangsvergadering geeft over de aanvraag een positief advies
- de afdelingsleider, mentor en decaan behandelen het advies en kennen al dan niet de extra studielast toe

“Verkeerde keuze”

Mocht je “verkeerd” gekozen hebben, neem dan zo snel mogelijk contact op met je decaan om te kijken of de keuze nog te veranderen is.

Regeling doorstroomen hoger beroepsonderwijs

1. In deze bijlage wordt verstaan onder:

- NT: profiel natuur en techniek
- NG: profiel natuur en gezondheid
- EM: profiel economie en maatschappij
- CM: profiel cultuur en maatschappij
- biol: biologie
- dutl: Duitse taal en cultuur
- fatl: Franse taal en cultuur
- econ: economie
- m&o: management en organisatie
- maw: maatschappijwetenschappen
- schk: scheikunde
- nat: natuurkunde
- nlt: natuur, leven & technologie
- wisA: wiskunde A
- wisB: wiskunde B
- 2emvt: tweede moderne 'vreemde' taal
- Ad: Associate degree

2. Verklaring van de in deze bijlage gebruikte symbolen:

***: dit profiel geeft toegang tot de betreffende opleiding**

#: dit profiel geeft geen toegang tot de betreffende opleiding

1. Instroom met HAVO diploma

Economie (instroom met havo-diploma)

nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
1.	Accountancy ³	*	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
2.	Advanced Business Creation	econ of m&o	econ of m&o		(econ of m&o) + (wisA of wisB)
3.	Bedrijfseconomie ³	*	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
4.	Bestuurskunde /overheidsmanagement	econ	econ	*	econ
5.	Bedrijfskunde MER ³	econ of m&o	econ of m&o	*	econ of maw of m&o
6.	Business Administration in Hotel Management ¹	2emvt	2emvt	2emvt	econ of m&o
7.	Business IT & Management ³	*	*	*	*
8.	Business Studies	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
9.	Commercieel Management ³	*	*	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
10.	Commerciële Economie ³	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)

Economie (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
11.	Communicatie ³	*	*	*	wisA of wisB
12.	Communicatiesystemen	*	*	*	wisA of wisB
13.	European Studies	2emvt	2emvt	2emvt	*
14.	Facility Management ³	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
15.	Financial Services Management	*	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
16.	Fiscaal Recht en Economie	*	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
17.	Food and Business	*	*	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
18.	Functiegerichte bachelor in Toerisme en Recreatie ³	*	*	*	econ of m&o
19.	Hbo-Rechten	*	*	*	*
20.	Hogere Juridische Opleiding	*	*	*	*
21.	Hoger Hotelonderwijs ^{1,3}	2emvt	2emvt	2emvt	econ of m&o
22.	Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs ³	*	*	*	econ of m&o
23.	Informatiedienstverlening en - Management ³	*	*	*	*
24.	Informationmanagement	*	*	*	econ of m&o
25.	Integrale Veiligheid	*	*	*	*
26.	Integrale Veiligheidskunde	econ	econ	*	econ
27.	International Business	*	*	*	econ of m&o of wisA
28.	International Business and Languages	econ of m&o	econ of m&o	*	*
29.	International Business and Management Studies	econ of m&o of 2emvt	econ of m&o of 2emvt	*	econ of m&o
30.	International Business Innovation Studies	econ of m&o	*	*	*
31.	International Fresh Business Management	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
32.	Journalistiek	*	*	*	*
33.	Kunst en economie	*	*	*	*
34.	Lifestyle	*	*	*	*
35.	Logistiek en Economie	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
36.	Media and Entertainment Management	*	*	*	econ of m&o
37.	Media, Informatie en Communicatie	econ of m&o	econ of m&o	*	econ of m&o
38.	Oriëntaalse talen en Communicatie	*	*	*	*

Economie (instroom met havo-diploma)

nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
39.	People and Business Management	*	*	*	*
40.	Security Management	*	*	*	*
41.	Small Business & Retail Management ³	econ of m&o	econ of m&o	*	econ of m&o
42.	Sport, Management en Ondernemen ¹	*	*	*	wisA of wisB
43.	Toegepaste Bedrijfskunde	2emvt	2emvt	2emvt	*
44.	Trade Management Azië	econ of m&o	econ of m&o	*	econ of m&o
45.	Vastgoed en Makelaardij	*	*	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
46.	Vertaalacademie ⁵	2emvt	2emvt	2emvt	*
47.	Vitaliteitsmanagement & Toerisme ³	*	*	*	*
48.	Vrijtijdsmanagement ³	*	*	*	econ of m&o

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

3 Aan deze opleiding is bij ten minste één instelling een Ad verbonden.

5 Frans of Duits verplicht indien deze taal wordt gekozen.

Gedrag en maatschappij (instroom met havo-diploma)

nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
1.	Creatieve Therapie ¹	*	*	*	*
2.	Culturele en Maatschappelijke Vorming	*	*	*	*
3.	Godsdienst-pastoraal Werk	*	*	*	*
4.	Human Resource Management ³	*	*	*	*
5.	Integrale veiligheidskunde	econ	econ	*	econ
6.	Maatschappelijk Werk en Dienstverlening	*	*	*	*
7.	Pedagogiek ³	*	*	*	*
8.	Pedagogisch Management Kinderopvang	*	*	*	*
9.	Sociaal-juridische Dienstverlening ³	*	*	*	*
10.	Sociaal Pedagogische Hulpverlening	*	*	*	*
11.	Social work	*	*	*	*
12.	Sport en Bewegen ¹	*	*	*	*
13.	Sport en Bewegingseducatie	*	*	*	*
14.	Toegepaste Psychologie	*	*	*	wisA of wisB

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

3 Aan deze opleiding is bij ten minste één instelling een Ad verbonden.

Gezondheidszorg (instroom met havo-diploma)

nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
1.	Ergotherapie, opleiding voor	*	*	*	*
2.	Farmakunde	*	*	*	*
3.	Fysiotherapeut, opleiding tot	*	*	*	*
4.	Huidtherapie	*	*	*	*
5.	Kunstzinnige Therapie	*	*	*	*
6.	Logopedie, opleiding voor1	*	*	*	*
7.	Management in de Zorg 1,3	*	*	*	*
8.	Medisch Beeldvormende en Radio-therapeutische Technieken	*	*	*	wisA of wisB
9.	Medische Hulpverlening	*	*	*	*
10.	Mondzorgkunde	*	*	*	*
11.	Oefentherapie Cesar	*	*	*	*
12.	Oefentherapeut Mensendieck, opleiding tot	*	*	*	*
13.	Optometrie	*	*	*	wisA of wisB
14.	Orthoptie	*	*	*	wisA of wisB
15.	Podotherapie, opleiding	*	*	*	*
16.	Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie1	*	*	*	*
17.	Sport, Gezondheid en Management3	*	*	*	*
18.	Toegepaste Gerontologie	*	*	*	*
19.	Verloskunde1	biol	*	biol + schk	biol + schk + (wisA of wisB)
20.	Verpleegkundige, opleiding tot	*	*	*	*
21.	Voeding en Diëtetiek	*	*	*	*

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

3 Aan deze opleiding is bij ten minste één instelling een Ad verbonden.

Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
1.	Bedrijfskunde en Agribusiness3	*	*	*	wisA of wisB
2.	Biotechnologie	*	*	#	#
3.	Bos- en natuurbeheer	*	*	*	wisA of wisB
4.	Dier- en veehouderij3	*	*	schk	#
5.	Diermanagement	*	*	biol	#
6.	Educatie en Kennismanagement Groene Sector 2,3	*	*	*	*
7.	Food Commerce & Technology	*	*	wisA of wisB	wisA of wisB
8.	Food Design and Innovation	*	*	*	wisA
9.	Geo Media & Design	*	*	*	Wis A of Wis B
10.	Greenport Business & Retail	*	*	*	wisA of wisB
11.	Kust- en zeemanagement	*	*	*	wisA

Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
12.	Land- en watermanagement	*	*	schk	#
13.	Landscape and Environment Management	*	*	*	econ of wisA of wisB
14.	Milieukunde ³	*	*	schk	#
15.	Plattelandsvernieuwing	*	*	*	wisA of wisB
16.	Toegepaste Biologie	*	*	schk	#
17.	International Development Management	*	*	*	wisA of wisB en econ
18.	Tuinbouw en akkerbouw ³	*	*	schk	#
19.	Tuin- en landschapsinrichting ³	*	*	*	wisA of wisB
20.	Voedingsmiddelentechnologie	*	*	wisA+schk	#
21.	Watermanagement	*	*	*	#

2 Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs en/of beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van de tweede graad.

3 Aan deze opleiding is bij ten minste één instelling een Ad verbonden.

Onderwijs (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
1.	Aardrijkskunde ²	*	*	*	*
2.	Algemene Economie ²	econ of m&o	econ of m&o	*	econ
3.	Basisonderwijs, opleiding tot leraar	*	*	*	*
4.	Beeldende kunst en vormgeving, docent ¹	*	*	*	*
5.	Bedrijfseconomie ²	econ of m&o	econ of m&o	*	econ
6.	Biologie ²	*	*	biol of nlt	biol of nlt
7.	Bouwkunde I en II ^{2,3}	*	*	*	wisA of wisB
8.	Bouwtechniek I en II ^{2,3}	*	*	*	wisA of wisB
9.	Consumptieve techniek I en II ^{2,3}	*	*	*	*
10.	Dans, docent ¹	*	*	*	*
11.	Duits ²	dutl	dutl	dutl	dutl
12.	Economie ²	econ of m&o	econ of m&o	*	econ
13.	Elektrotechniek I en II ^{2,3}	*	*	*	wisA of wisB
14.	Engels ^{2,3}	*	*	*	*
15.	Frans ²	fatl	fatl	fatl	fatl
16.	Fries ²	*	*	*	*
17.	Geschiedenis ²	*	*	*	*

Onderwijs (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
18.	Gezondheidszorg en welzijn 2,3	*	*	*	*
19.	Godsdienst2	*	*	*	*
20.	Informatie en Communicatie technologie, docent2,3	*	*	*	wisA of wisB
21.	Installatietechniek I en II2,3	*	*	*	wisA of wisB
22.	Islam-godsdienst2	*	*	*	*
23.	Lichamelijke opvoeding1	*	*	*	*
24.	Maatschappijleer2	*	*	*	*
25.	Mechanische Techniek I en II2,3	*	*	*	wisA of wisB
26.	Mens en Maatschappij2,3	*	*	*	*
27.	Mens en Technologie2	*	*	*	wisA of wisB
28.	Motorvoertuigentechniek I en II2,3	*	*	*	wisA of wisB
29.	Muziek, docent1	*	*	*	*
30.	Natuurkunde2	*	nat of nlt	#	#
31.	Nederlands2	*	*	*	*
32.	Omgangskunde2,3	*	*	*	*
33.	Opleiding tot Leraar Nederlandse Gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT 1,2,3	*	*	*	*
34.	Opleidingskunde	*	*	*	*
35.	Pedagogiek2	*	*	*	*
36.	Scheikunde2	*	*	#	#
37.	Spaans2	*	*	*	*
38.	Techniek2,3	*	*	#	#
39.	Technisch Beroepsonderwijs3	*	*	*	wisA of wisB
40.	Theater, docent1	*	*	*	*
41.	Verzorging/ huishoudkunde2	*	*	*	*
42.	Verzorging/ gezondheidskunde2	*	*	*	*
43.	Werktuigbouwkunde I en II2,3	*	*	*	wisA of wisB
44.	Wiskunde2	*	wisB	wisB	wisB

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex art 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

2 Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs en/of beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van de tweede graad.

3 Aan deze opleiding is bij ten minste één instelling een Ad verbonden.

Taal en cultuur (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
1.	Autonome Beeldende Kunst1	*	*	*	*
2.	Beeldende Kunst en Vormgeving1	*	*	*	*
3.	Circus and Performance Art1	*	*	*	*
4.	Circus Arts1	*	*	*	*
5.	Cultureel Erfgoed	*	*	*	*
6.	Dans1,3	*	*	*	*
7.	Film en televisie1	*	*	*	*
8.	Muziek 1,3	*	*	*	*
9.	Muziektherapie1	*	*	*	*
10.	Theater1	*	*	*	*
11.	Vormgeving 1,3	*	*	*	*

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

3 Aan deze opleiding is bij ten minste één instelling een Ad verbonden.

Techniek (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
1.	Applied science	*	*	#	#
2.	Archeologie	*	*	*	*
3.	Automotive	*	nat of nlt	#	#
4.	Aviation	*	*	*	#
5.	Bio-informatica	*	*	*	wisA of wisB of nat
6.	Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek3	*	*	#	#
7.	Biotechnologie	*	*	#	#
8.	Bouwkunde3	*	*	*	#
9.	Built environment	*	*	*	#
10.	Chemie	*	*	#	#
11.	Chemische Technologie3	*	*	#	#
12.	Civiele Techniek3	*	nat of nlt	#	#
13.	Communication and Multimedia Design	*	*	*	wisA of wisB
14.	Creative Media and Game Technologies	*	*	*	*
15.	Elektrotechniek	*	nat of nlt	#	#
16.	Engineering	*	*	*	#
17.	Fashion and Textile Technologies	*	*	*	wisA a of wisB
18.	Forensisch Onderzoek	*	nat of nlt	#	#
19.	HBO-ICT	*	*	*	*
20.	Industrieel Product Ontwerpen	*	*	*	wisA of wisB
21.	Informatica3	*	*	*	*
22.	Logitics Engineering	*	*	*	#
23.	Luchtvaarttechnologie	*	nat of nlt	#	#

Techniek (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
24.	Maritiem Officier ¹	*	nat of nlt	#	#
25.	Maritieme Techniek ³	*	nat of nlt	#	#
26.	Mechatronica	*	nat of nlt	#	#
27.	Mens en Techniek	*	*	*	wisA of wisB
28.	Milieukunde ³	*	*	schk	#
29.	Ocean Technology	*	nat of nlt	#	#
30.	. Ruimtelijke Ontwikkeling	*	*	*	*
31.	Technische Bedrijfskunde ³	*	*	*	WisA of wisB
32.	Technische Informatica ³	*	*	wisB	wisB
33.	Technische Natuurkunde	*	nat of nlt	#	#
34.	Toegepaste Wiskunde	*	*	wisB	wisB
35.	Watermanagement	*	*	*	#
36.	Werktuigbouwkunde ³	*	nat of nlt	#	#

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

3 Aan deze opleiding is bij ten minste één instelling een Ad verbonden.

Sectoroverstijgend (instroom met havo-diploma)					
nr	Opleidingen	NT	NG	EM	CM
1.	HBO-ICT	*	*	*	*
2.	Windesheim Honours College	*	*	*	wisA of wisB
3.	Politics, Psychology, Law and economics				